

УДК 327-048.35(292.457-13)

Майстренко Ю. І.

к. політ.н., викладач
ОНУ імені І. І. Мечникова, ІСН
кафедра міжнародних відносин
к. 32, Французький бульвар, 24/26,
Одеса, 65058
artuh.ulya1@gmail.com
ORCID id 0000–0002–7306–756X

**ПОЛІТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ КРАЇН РЗБ НА ПОЧАТКУ
XXI СТОЛІТТЯ: ЗОВНІШНІ ЧИННИКИ¹**

В статті досліджено вплив зовнішніх чинників на політичні трансформації в країнах регіону Західні Балкани. Підкреслюється визначальна роль ЄС та НАТО. Євроатлантичний напрям зовнішньої політики залишається пріоритетним. Країни РЗБ з інтеграцією в дані структури пов'язують мир та стабільність, демократію та захист прав людини, економічну стабільність та добробут. ЄС та НАТО запропонували для країн регіону ряд ініціатив, які сприяли реформам в політичній, безпековій та соціально-економічній сферах. Російська Федерація та Турецька Республіка активно співпрацюють з країнами РЗБ в економічній та культурній сферах, але не використовують весь існуючий потенціал.

Ключові слова: РЗБ, НАТО, ЄС, політичні трансформації.

Регіон Західні Балкани (РЗБ) включає республіки колишньої СФРЮ (крім Словенії) та Албанію. Вивчення політичних трансформацій РЗБ є важливим для всіх транзитивних суспільств, а особливо для України. Особливе значення для політичних трансформацій в регіоні мають зовнішні чинники: ЄС, НАТО, Російська Федерація, Турецька Республіка.

Проблеми політичних трансформацій були досліджені вітчизняними та зарубіжними науковцями. О. Анастасакіс [1] та Ф. Траунер [2] приділили увагу регіональним ініціативам ЄС, співробітництву з Гаазьким трибуналом та проблемам безпеки та стабільності в регіоні; Ю. Кудряшова [3], О. Калоева [4], Д. Божінович [5], В. Самарджія [6] розкрили особливості інтеграції країн РЗБ; Л. І. Мехметі [7] у своєму дослідженні оцінив роль міжнародних акторів у процесі демократизації Косова; Е. Вайзовіч [8] вивчив європейські перспективи Боснії і Герцеговини. Для аналізу політичних трансформацій в РЗБ було залучено широку джерельну базу, особливо слід виділити наступні: План дій щодо членства в НАТО [9], Декларація Саміту ЄС — Західні Балкани 2003 р. [10], Пакт Стабільності для Південно-Східної Європи [11].

Політичні трансформації в РЗБ почались дещо пізніше (у порівнянні з країнами ЦСЄ), їм передували сутички на етнічному підґрунті [12, с. 206].

¹ Стаття була підготовлена для міжнародної наукової конференції «Соціальні та політичні трансформації у Центральній та Східній Європі (1917–2017 рр.): чинники, досягнення, проблеми» (28–29 червня 2017 року, ОНУ імені І. І. Мечникова, Одеса, Україна).

Незважаючи на те, що формування державних кордонів в РЗБ вже практично завершилися, все ж залишилась міжетнічна напруженість та ймовірність виникнення нових конфліктів. Головними завданнями зовнішніх гравців в регіоні залишається попередження конфліктів, допомога в проведенні реформ, спрямованих на демократизацію, розширення та поглиблення економічної співпраці.

Країни регіону продемонстрували прихильність до євроатлантичного вектору. Євроатлантична інтеграція розцінювалася як гарантія стабільності і безпеки за допомогою демократичних і економічних реформ. ЄС та НАТО разом змогли запропонувати комплекс заходів з врегулювання та попередження конфліктів в РЗБ [13, с. 5].

Основою для співробітництва між Європейським Союзом та НАТО служив пакет домовленостей «Берлін плюс». Домовленості були направлені на те, щоб уникнути дублювання структур двох організацій і забезпечити їх тісну взаємодію в процесі урегулювання та попередження конфліктів [14, с. 3]. Наприклад, в БіГ збереглась присутність НАТО, незважаючи на розгортання в країні сил Європейського Союзу. Альянс зосередив свою діяльність на військовій та політичній реформах в Боснії та Герцеговині, в той час як Європейський Союз відповідав за гарантування безпеки [14, с. 4]. У 2001 р. ЄС та НАТО перешкодили втягуванню колишньої югославської Республіки Македонії в громадянську війну [14, с. 7].

Незважаючи на поліпшення умов у Косові за останні роки, в провінції все ж зберігалось напруження. НАТО розгорнула в Косові додаткові війська, і керований НАТО миротворчий контингент був змушений звернутися до сили для підтримки порядку й захисту сербського населення, проти якого було направлено насильство (СДК) [14, с. 6].

ЄС та НАТО ініціювали ряд програм, спрямованих на розвиток співробітництва з країнами РЗБ та на допомогу у реформуванні різних сфер соціально-політичного життя. Європейський Союз започаткував низку регіональних ініціатив, які були спрямовані на розвиток відносин між країнами регіону, розширення співпраці держав з ЄС та адаптацію цих країн до європейських стандартів.

Саме ЄС був ініціатором програми фінансування «OBNOVA», що була покликана допомогти в реконструкції Західних Балкан [1, с. 6]. Однією з перших програм Європейського Союзу для країн Західних Балкан був Пакт стабільності для Південно-Східної Європи [13, с. 16]. Згідно зі стабілізаційним Пактом: «Країни Південно-Східної Європи брали на себе відповідальність за діяльність щодо розробки загальної стратегії стабільності й зростання в регіоні та висловлювали згоду співпрацювати один з одним та з основними донорами для реалізації цієї стратегії [11]. Пакт стабільності для Південно-Східної Європи (ПСЕ) був зосереджений на регіональному співробітництві в галузі політики, економіки та безпеки, а Процес стабілізації та асоціації (ПСА) був призначений для роботи як механізм для модернізації відносин ЄС з окремими країнами [1, р. 7]. Метою Європейської Комісії була стабілізація політичної й економічної ситуації на Балканах [15, с. 11].

Відповідно до умов Процесу стабілізації та Асоціації, країни РЗБ мали розвивати регіональну співпрацю, продемонструвати прихильність до демократичних та ринкових реформ і повагу до прав людини, працювати над поверненням біженців. Після того, як певна держава Західних Балкан досягла прогресу у виконанні умов ПСА, з цією державою підписується Угода про стабілізацію та асоціацію (УСА) [1, с. 7].

Північноатлантичний Альянс будував відносини з країнами регіону на основі Плану дій щодо членства (ПДЧ) та Партнерства заради миру (ПЗМ). ПДЧ в НАТО є програмою консультацій, допомоги та практичної підтримки [9]. У квітні 2010 р. союзники, у зв'язку з прогресом у сфері реформ, офіційно запросили БіГ приєднатися до ПДЧ [16]. Албанія приєдналася до ПДЧ у квітні 1999 р. Країна відіграла важливу роль у вирішенні гуманітарної трагедії в Косові та забезпеченні миру після повітряної кампанії [17]. Хорватія приєдналася до ПДЧ у 2002 р., основними напрямками реформ були політичний, військовий та охоронний сектори [17].

Я. Сіміч зазначила, що саме приєднання до програми Партнерство заради миру було першою сходинкою до членства в НАТО [18, с. 24]. БіГ приєдналась до ПЗМ в 2006 р. та була однією з останніх країн Західних Балкан, що зробила це [19, с. 7]. Сербія також приєдналася до процесу планування та аналізу (ППА), що був основним інструментом у ПЗМ [20, с. 37]. М. Ніч та Я. Сінгел відзначили, що в 2010 р. Сербія приєдналася до Індивідуального плану партнерства, за цією програмою почастишали політичні консультації та практичне співробітництво [20, с. 38].

Російська Федерація, як і Турецька Республіка, незважаючи на активну співпрацю з країнами РЗБ в різних сферах, не змогли запропонувати комплекс заходів, спрямованих на реформування.

Відносини Росії з країна РЗБ розвиваються на основі двосторонніх договорів. Росія традиційно підтримує православних слов'ян в РЗБ, тому традиційним партнером залишалася Сербія. РФ продовжує підтримувати Сербію в питанні з Косовом [21, с. 19]. Основною сферою співпраці країн РЗБ і РФ було транспортування та торгівля енергоносіями. Балкани відігравали важливу роль як транзитний вузол для поставок російського газу в Європу [22, с. 1].

Співробітництво між Туреччиною та країнами РЗБ базується на стійких культурних та релігійних зв'язках. Турецька Республіка зацікавлена в розширенні співробітництва з країнами регіону не тільки в економічній, але й у культурній сфері. Балканські країни, насамперед Македонія та Боснія і Герцеговина (БіГ), а також Сербія, домоглися значного співробітництва з Анкарою [23]. Туреччина намагається впливати на урегулювання конфліктів в регіоні. Наприклад, в квітні 2010 р. у Стамбулі був організований саміт трьох президентів (Боснія і Герцеговина, Хорватія і Сербія), спрямований на налагодження відносин між лідерами держав, у результаті була підписана Стамбульська декларація. Це було важливим досягненням, тому що включало заяву Сербії стосовно територіальної цілісності Боснії та Герцеговини [24, с. 136]. Лідери держав розробили низку принципів, що розглядалися як загальні цілі їхньої майбутньої роботи. Серед них найваж-

ливішими були: територіальна цілісність, суверенітет і правосуб'єктність Боснії і Герцеговини в межах її міжнародно визнаних кордонів, при цьому дуже важливим було національне примирення в Боснії і Герцеговині; високий рівень політичного діалогу; економічна взаємозалежність і збереження багатонаціональної, полікультурної і багатоконфесійної соціальної структури регіону; інтеграція з європейськими структурами в співпраці з іншими сусідніми країнами та міжнародними організаціями [25].

Зовнішні чинники відігравали надзвичайну роль у політичних трансформаціях країн РЗБ. Вплив ЄС та НАТО переважав у сфері політичних перетворень та підтриманні миру та стабільності в РЗБ. ЄС та НАТО сприяють вирішенню територіальних конфліктів мирним шляхом (Косово); впливають на формування державних інститутів (БіГ та Косово); впливають на захист прав національних меншин (Македонія). У РЗБ Європейський Союз уперше продемонстрував, що вже є не лише економічною силою, але здатен проводити військові операції з підтримання миру (Косово, БіГ, Македонія) і успішно пропонувати країнам регіону власну політичну модель розвитку. Країни РЗБ через УСА отримують велику фінансову підтримку, без якої неможливим було б проведення реформ.

НАТО відіграє особливу роль у регіоні через ряд ініціатив (План дій щодо членства, Партнерство заради миру), які були спрямовані на зміцнення співробітництва у сфері безпеки, а також на проведення економічних та політичних реформ у країнах РЗБ.

ТР і РФ розвивають перш за все економічні відносини із країнами регіону; важливими також залишаються культурні та релігійні зв'язки. Росія підтримувала Сербію в косовському питанні, але на сьогодні Сербія обрала європейський вектор розвитку, що об'єктивно звузило можливості її співробітництва з РФ. ТР сьогодні розвиває відносини переважно з тими країнами, з якими історично, культурно та релігійно була пов'язана (Македонія, Боснія і Герцеговина).

Таким чином, можна підсумувати, що визначальний вплив на політичні трансформації в РЗБ мали потужні міжнародні організації (ЄС та НАТО), натомість вплив окремих держав (РФ, ТР) залишався поміркованим.

Список використаних джерел

1. Anastasakis O. EU Conditionality in South East Europe: Bringing Commitment to the Process [Electronic resource] / O. Anastasakis, D. Bechev. — 2003. — 20 p. — Available at: <http://www.cespi.it/STOCCHIERO/dossierBalceni/conditionality.PDF>
2. Trauner F. EU internal security policies in the Western Balkans: analyzing the intersection between enlargement and civilian crisis management [Electronic resource] / F. Trauner // Archive of European Integration. — 2009. — Available at: http://aei.pitt.edu/33147/1/trauner_florian.pdf
3. Кудряшова Ю. Перспективы вступления в ЕС балканских государств [Электронный ресурс] / Ю. Кудряшова // Геополитика. — Режим доступа: <http://www.geopolitics.ru/2012/10/perspektivy-vstupleniya-v-es-balkanskix-gosudarstv/>
4. Калоева Е. Б. Культурная политика в постсоциалистических странах на примере Сербии и Хорватии / Е. Калоева // Восточная Европа: 20 лет социальной трансформации. — М., 2010. — С. 116–130.

5. Božinović D. Regional Political Cooperation in the Western Balkans: Towards the Common Goal of Euro-Atlantic Integration [Electronic resource] / D. Božinović // Political thought. Regional Cooperation in the Western Balkans on the Road to EU and NATO. — Скопје, година 8, септември 2010. — P. 13–18. — Available at: <http://www.kas.de/macedonia>
6. Samardzija V. The Relevance of Croatia's EU Membership for the Western Balkans and the European Union / V. Samardzija // Croatian Membership in the European Union — Implications for the Western Balkans / Edited by E. M. Felberbauer, P. Jurekovic. — Vienna, 2014. — P. 19–36.
7. Mehmeti I. L. Democratization in Kosovo: The Role of International Institutions / I. L. Mehmeti // Europe and the Post-Yugoslav Space / Edited by B. Radeljic. — England: Ashgate Publishing Limited, 2013. — P. 183–209.
8. Vajzovic E. Bosnia and Herzegovina in the EU Integration Process: A Carrot-and-Stick Marathon / E. Vajzovic // Europe and the Post-Yugoslav Space / Edited by B. Radeljic. — England: Ashgate Publishing Limited, 2013. — P. 157–182
9. План действия по подготовке к членству [Электронный ресурс] // Организация североатлантического договора. — Режим доступа: http://www.nato.int/cps/ru/SID-90FD9216-688A6736/natolive/topics_37356.htm
10. EU-Western Balkans Summit — Declaration [Electronic resource] // Centro Studi di Politica Internazionale. — 2003. — 3 p. — Available at: <http://www.cespi.it/STOCCHIERO/dossier-Balcani/dich-Salonico.PDF>
11. Stability Pact for South Eastern Europe, Cologne, 10 June 1999 [Electronic resource] // G 8 Informational Centre. — Available at: <http://www.g8.utoronto.ca/summit/1999koln/pact.htm>
12. Брусиловська О. І. Посткомуністична Східна Європа: зовнішні впливи, внутрішні зміни / О. І. Брусиловська. — Одеса: Астропринт, 2007. — 352 с.
13. Petruca N. The EU's Role in the Western Balkans A Normative Approach / N. Petruca. — Budapest Hungary, 2012. — 54 p.
14. Укрепление мира и стабильности на Балканах [Электронный ресурс] // НАТО на Балканах, брифинг февраль 2005. — 12 с. — Режим доступа: http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_publications/20120103_balkans-r.pdf
15. Karadzowski M. Macedonia's Difficult Path to the European Union / M. Karadzowski, A. Adamczyk // Yearbook of Institute of East-Central Europe. — 2014. — Vol. 12, Issue 3. — P. 9–25.
16. Membership Action Plan (MAP) [Electronic resource] // North Atlantic Treaty Organization. — Available at: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_37356.htm
17. NATO's relations with Croatia [Electronic resource] // North Atlantic Treaty Organization. — 2012. — Available at: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_31803.htm?selectedLocale=en
18. Simic J. Neutrality of Serbia — With a View of the Future [Electronic resource] / J. Simic // The New century liberal, responses to global challenges. — 2012. — № 1. — P. 23–31. — Available at: <http://ceas-serbia.org/root/tromesecnik/The %20new %20century %20No %201.pdf>
19. NATO and Western Balkans New Strategic Concept, Old Challenges [Electronic resource] / Edited by G. Mesthos // Hellenic Center for European Studies. — 2010. — 16 p. — Available at: http://www.ekem.gr/images/stories/guide_nato_western_balkans.pdf
20. Nič M. Serbia's relations with NATO: The other (quieter) game in town [Electronic resource] / M. Nič, J. Cingel // The new Century liberal responses to global Challenges. — 2014. — № 6. — P. 36–41. — Available at: http://ceas-serbia.org/root/images/The_New_Century_No_06-Nic-Cingel.pdf
21. Rupnik J. The Balkans as a European question / J. Rupnik // The Western Balkans and the EU: «The hour of Europe» / Edited by J. Rupnik. — Chaillot papers, 2011. — P. 17–30.
22. Smith A. M. Russian Energy Interests in the Balkans [Electronic resource] / A. M. Smith // Advanced Research and Assessment Group. — 2008. — 13 p. — Available at: http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/50181/ipublicationdocument_singledocument/638c7947-a71a-41f5-bc91-fb6c430e1652/en/2008_March_Russ_Energ.pdf
23. Taleski M. The rise of Turkey in the Balkans [Electronic resource] / M. Taleski // The news and views of Turkey in the Balkans. — 2011. — Available at: http://setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/articles/2011/07/11/reportage-01

24. Rüma İ. Turkish foreign policy towards the Balkans: new activism, neo-otomanism or/so what? [Electronic resource] / İ. Rüma // Turkish policy quarterly. — Winter 2010/2011. — Vol. 9, No. 4. — P. 133–140. — Available at: http://turkishpolicy.com/pdf/vol_9-no_4-ruma.pdf
25. Istanbul Trilateral Summit Declaration, Istanbul, 24 April [Electronic resource] // The South East European Cooperation Process. — Available at: <http://www.seecp-turkey.org/icerik.php?no=60>

Стаття поступила до редакції 02.10.2017

Referencies

1. Anastasakis, Otton, Bechev Dimitar. «EU Conditionality in South East Europe: Bringing Commitment to the Process.» 2003. Accessed July 19, 2016 <http://www.cespi.it/STOCChIERO/dossierBalcani/conditionality.PDF>
2. Trauner, Florian. «EU internal security policies in the Western Balkans: analyzing the intersection between enlargement and civilian crisis management.» Archive of European Integration 2009. Accessed June 19, 2016 http://aei.pitt.edu/33147/1/trauner_florian.pdf
3. Kudryashova, Yuliia. «Perspektyvy vstupleniya v ES balkanskyx gosudarstv.» Geopolytyka. Accessed July 21, 2017 <http://www.geopolitics.ru/2012/10/perspektivy-vstupleniya-v-es-balkanskix-gosudarstv/>
4. Kaloeva, Elena. «Kul'turnaya polytyka v postsocyalystycheskyx stranax na pry'mere Serbyy y' Xorvatyy.» Vostochnaya Evropa: 20 let socy'al'noj transformacyy'. 2010: 116–130.
5. Božinović, Davor. «Regional Political Cooperation in the Western Balkans: Towards the Common Goal of Euro-Atlantic Integration.» Political thought. Regional Cooperation in the Western Balkans on the Road to EU and NATO gody'na 8, septemvry' 2010: 13–18. Accessed July 15, 2017 <http://www.kas.de/macedonia>
6. Samardzija, Vesna. «The Relevance of Croatia's EU Membership for the Western Balkans and the European Union.» In Croatian Membership in the European Union — Implications for the Western Balkans, edited by E. M. Felberbauer, P. Jurekovic, 19–36. Vienna, 2014.
7. Mehmeti, Leandrit. «Democratization in Kosovo: The Role of International Institutions.» In Europe and the Post-Yugoslav Space, edited by Branislav Radeljic, 183–209. England, Ashgate Publishing Limited, 2013.
8. Vajzovic, Emir. «Bosnia and Herzegovina in the EU Integration Process: A Carrot-and-Stick Marathon.» In Europe and the Post-Yugoslav Space, edited by Branislav Radeljic, 157–182. England, Ashgate Publishing Limited, 2013.
9. Organy'zacy'ya severoatlanty'cheskogo dogovora. «Plan dejstvy'ya po podgotovke k chlenstvu.» Accessed March 01, 2017 http://www.nato.int/cps/ru/SID-90FD9216-688A6736/natolive/topics_37356.htm
10. «EU-Western Balkans Summit — Declaration.» Centro Studi di Politica Internazionale 2003: 3. Accessed March 01, 2017 <http://www.cespi.it/STOCChIERO/dossierBalcani/dich-Salonicco.PDF>
11. «Stability Pact for South Eastern Europe, Cologne, 10 June 1999.» G 8 Informational Centre. Accessed March 05, 2017 <http://www.g8.utoronto.ca/summit/1999koln/pact.htm>
12. Brusy'lovs'ka, Olga Postkomunisty'chna Sxidna Yevropa: zovnishni vplyvy', vnutrishni zminy'. Odesa: Astropry'nt, 2007.
13. Petruca, Nikolettta. The EU's Role in the Western Balkans A Normative Approach. Budapest Hungary, 2012.
14. «Ukrepleny'e my'ra y' staby'l'nosty' na Balkanax.» NATO na Balkanax, bry'fy'ng fevral' 2005. Accessed March 21, 2017 http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_publications/20120103_balkans-r.pdf
15. Karadzski, Mladen and Adamczyk, Artur. «Macedonia's Difficult Path to the European Union.» Yearbook of Institute of East-Central Europe 12.3 (2014):9–25.
16. Membership Action Plan (MAP) [Electronic resource] //. — Available at: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_37356.htm

17. North Atlantic Treaty Organization «NATO's relations with Croatia.» Accessed March 11, 2017 //http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_31803.htm?selectedLocale=en
18. Simic, Jasminka. «Neutrality of Serbia — With a View of the Future.» The New century liberal, responses to global challenges 1 (2012): 23–31. Accessed March 05, 2017http://ceas-serbia.org/root/tromesecnik/The % 20new % 20century % 20No % 201.pdf
19. «NATO and Western Balkans New Strategic Concept, Old Challenges,» edited by G. Mesthos. Hellenic Center for European Studies 2010: 16. Accessed March 15, 2017 http://www.ekem.gr/images/stories/guide_nato_western_balkans.pdf
20. Nič, Milana. «Serbia's relations with NATO: The other (quieter) game in town.» The new Century liberal responses to global Challenges 6 (2014): 36–41. Accessed March 12, 2017http://ceas-serbia.org/root/images/The_New_Century_No_06-Nic-Cingel.pdf
21. Rupnik, James. «The Balkans as a European question.» In The Western Balkans and the EU: «The hour of Europe,» edited by James Rupnik. Chaillot papers 2011: 17–30.
22. Smith A. M. «Russian Energy Interests in the Balkans [Electronic resource.] Advanced Research and Assessment Group. 2008: 13, accessed March 01, 2017 http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/50181/ipublicationdocument_singledocument/638c7947-a71a-41f5-bc91-fb6c430e1652/en/2008_March_Russ_Energ.pdf
23. Taleski, M. «The rise of Turkey in the Balkans [Electronic resource] / M. Taleski.» In The news and views of Turkey in the Balkans. 2011. Accessed July 21, 2017 http://setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/articles/2011/07/11/reportage-01
24. Rûma, İnan. «Turkish foreign policy towards the Balkans: new activism, neo-otomanism or/so what?» [Turkish policy quarterly 9.4. (2010/2011): 133- 140. — Accessed July 19, 2017 http://turkishpolicy.com/pdf/vol_9-no_4-ruma.pdf
25. «Istanbul Trilateral Summit Declaration, Istanbul, 24 April» The South East European Cooperation Process. Accessed July 21, 2017 http://www.seecp-turkey.org/icerik.php?no=60

Стаття надійшла до редакції 15.09.2017

Майстренко Ю. И.

ОНУ имени И. И. Мечникова, ИСН
кафедра международных отношений
к. 32, Французский бульвар, 24/26
Одесса, 65058
artuh.ulya1@gmail.com

ПОЛИТИЧЕСКИЕ ТРАНСФОРМАЦИИ СТРАН РЗБ В НАЧАЛЕ XXI ВЕКА: ВНЕШНИЕ ФАКТОРЫ

Резюме

В статье проанализировано влияние внешних факторов на политические трансформации в странах региона Западные Балканы. Подчеркивается определяющая роль ЕС и НАТО. Евроатлантическое направление внешней политики остается приоритетным, страны РЗБ с интеграцией в данные структуры связывают мир и стабильность, демократию и защиту прав человека, экономическую стабильность и благополучие. ЕС и НАТО предложили для стран региона ряд инициатив, которые способствовали реформам в сфере безопасности, политической и социально-экономической. Российская Федерация и Турецкая Республика активно сотрудничают со странами РЗБ в экономической и культурных сферах, но не используют весь имеющийся потенциал.

Ключевые слова: РЗБ, НАТО, ЕС, политические трансформации.

Maistrenko Y.

Department of International Relations,
Odessa I. I. Mechnikov National University,
24/26 Frantsuzski blv., 65080 Odessa, Ukraine.

**POLITICAL TRANSFORMATIONS OF THE WBS'S IN THE EARLY
XXIst CENTURY: EXTERNAL FACTORS**

Summary

The article examines the influence of external factors on political transformations in the countries of the Western Balkan. It's emphasized the decisive role of the EU and NATO. The Euro-Atlantic foreign policy direction remains a priority. The EU and NATO have offered a number of initiatives for the countries of the region that have contributed to political, security and socio-economic reforms. The Russian Federation actively cooperates with the countries of the WBS's in the economic and cultural spheres, but do not use all potential.

Key words: WBS's, NATO, EU, Political Transformation.